

De zware massieve buik, met een daarover strak zittend zwart lakens vest, bewoog zich in zachte cadans op en neer met de snorkende en snuivende geluiden, die de in een kostbare fauteuil gezeten man voortbracht.

Hij zat bijna klem tussen de leuning, half onderuitgezakt in zijn als satijn glanzende, met handgeborduurde damast beklede notehouten leunstoel. Zijn voeten, die in eveneens geborduurde pantoffels staken, rustten op een bij de fauteuil passend tabouretje.

Het was stil in de huiskamer, die rondom was voorzien van gebeeldhouwde lambrizingen, vervaardigd uit tropisch edelhout. De langzame tik van het staand antiek horloge, deed de stilte nog meer uitkomen.

Vanaf een uit hout gesneden console keek een Heilig Hartbeeld neer op de man, die zijn worstvingers, waarin enkele zware gouden ringen leken te zijn vastgegroeid, over de buik had samengevouwen.

De ogen van het beeld leken te bewegen, maar dat kwam door het schijnsel dat het Godslampje er op wierp.

De man geeuwde, waardoor zijn lange oorspronkelijk gele, maar door het vele roken bruin geworden tanden zichtbaar werden.

Nog half slapend opende Dirk Dreun zijn ogen, die klein leken, omdat zij schuil gingen in een dik rozerood hoofd, waaraan een stel vlezige oren.

Het hoofd zelf rustte op een korte nek, die nauwelijks zichtbaar

was vanwege de vele plooiingen aan de voor- en achterzijde, samengeperst in het stijve boord met staldeuren. Nasnakkend van de overvloedige middagmaaltijd, liet de dikzak een flinke boer. De enorme handen ontvouwd, en nogmaals geeuwend haalde hij een gegraveerd gouden horloge uit zijn vestzak, klapte het dekse! open en kwam tot de conclusie dat het twee uur in de namiddag was.

Even later galmden schuin achter de onderuitgezakte gestalte twee langzame gongslagen, waarvan de welluidende klank werd geabsorbeerd door de Perzische tapijten, die de vloer van rose marmer bedekten.

Er klonk een bescheiden tikje op de gepolitoerde huiskamerdeur, die uit dezelfde houtsoort als die van de lambrizingen was vervaardigd. 'Jaaaa.'

De deur zwaaide open. Een jong meisje verscheen in de opening. Zij droeg een zwarte jurk waarop een klein wit schortje. Haar lange zwarte kousen staken in lage zwarte schoenen, waarvan het riempje met een drukknopje was vastgemaakt. Haar donkere haar was strak naar achteren gekamd en op het achterhoofd in een ronde knot samengevlochten.

'Het is twee uur mijnheer. Het bezoek kan elk ogenblik komen.'

'Hm.'

De kolos wurmde zich overeind uit de omklemming van de armleuning en bromde: 'Annie geef mij mijn schoenen even aan.'

Maar hij had de vraag net zo goed achterwege kunnen laten, want het dienstmeisje stond al klaar met zijn lakschoenen, gewend als zij was

hem te helpen bij deze inspannende bezigheid.

Even later schommelde Dirk Dreun de pompeuze statietrap in de hal op, die evenals de vloeren was vervaardigd uit roze marmer, dat hij door zijn personeel persoonlijk uit Italië had laten halen.

Traplopen kostte hem moeite, maar hij vond dat het loonde, want iedere keer wanneer hij zich, vasthoudend aan de glanzende leuning, vervaardigd uit het mooiste hardhout dat bij het roze marmer paste, omhooggehesen had, genoot hij, staande op de omloop die toegang gaf tot de bad- en slaapkamers alsmede de huiskapel, van de aanblik die de hal hem gaf.

Dan voelde hij zich als een kasteelheer die zijn bezittingen overzag.

De kristallen kroonluchters gaven aan het geheel een sprookjesachtige glans. Zij wierpen hun flonkerend schijnsel op de marmeren beelden die hij had laten plaatsen. Zijn grote trots vormden de glas-in-lood-ramen die het plafond boven de grote hal vormden. De door een beroemd kunstenaar vervaardigde afbeeldingen brachten God's almacht en de zegen van een groot gezin in beeld.

Dirk had tijdens de wereldoorlog en in de jaren van hoogconjunctuur daarna, door handig manoeuvreren en geslepen zakendoen, een groot fortuin vergaard en gaandeweg hadden zijn bezittingen

zich steeds meer opgestapeld. Tijdens de crisisjaren had hij

bovendien dikwijls ondernemingen, die door de recessie in grote nood waren geraakt, voordelig kunnen opkopen.

Veel Roomse personeelsleden uit dergelijke bedrijven werkten nu bij Dirk Dreun N.V. en deze mensen waren blij dat zij aan het werk hadden kunnen blijven.

Het waren gewillige werkkrachten, die bereid waren om voor weinig geld lange arbeidsdagen te maken, ze wisten dat niet gehoorzamen of enig opstandig woord tot ontslag zou leiden.

Zijn personeelsleden met als regel grote gezinnen wisten wat gehoorzaamheid was. Het werd hen als een grote deugd vanaf de kansel voorgehouden.

Toen een van zijn personeelsleden na de geboorte van het derde kind om loonsverhoging had gevraagd, zei Dirk: 'Kom maar eens bij mij terug als nummer zes zich heeft aangediend.'

Dirk was er heilig van overtuigd dat al zijn werken goed en rechtvaardig waren. Hij had er met diverse geestelijken over gesproken.

Zij hadden hem bevestigd in zijn overtuiging dat ledigheid des duivels oorkussen was, waarbij een lange werkdag een middel bij uitstek vormde om de tijd niet op die manier door te brengen.

De dikke zakenman was God dankbaar voor alle materiële goedheid die hij van Hem had ontvangen en dat toonde hij middels zijn grote kinderschare en zijn talrijke activiteiten in diverse paro-chiële charitatieve comités. Zijn belangrijkste bezigheid bestond daarbij uit het schrijven van cheques.

Vakantie zou het personeel in verleiding brengen te veel van de

zondige wereld te zien. Dirks biechtvader had hem er echter op attent gemaakt, dat het niet geheel rechtvaardig was om zijn werknemers elk verlof te onthouden. 'Denkt U daar maar eens over na, mijnheer Dreun,' had de parochieherder hem opgedragen.

Als resultaat van dit vertrouwelijke gesprek kwam Dirk met het voorstel zijn personeel drie dagen per jaar vakantie te verlenen, onder voorwaarde dat zij deze zouden besteden aan het houden van een retraite.

Gedurende die tijd zou Dirk Dreun niet alleen het loon doorbetalen, maar zelfs de kosten van deze verdiepingdagen voor zijn rekening nemen.

Dat is een uitstekend voorstel mijnheer Dreun,' zei de pastoor en zo was ieder tevreden.

Dreun had zijn sociale plicht ten opzichte van zijn werknemers vervuld en de retraitepaters konden vol vuur spreken over de deugd van armoede, de verhevenheid van de zuiverheid van gedachten, woorden en daden en hoe groot ieder kon zijn door zichzelf in gehoorzaamheid weg te cijferen.

Het had veel moeite gekost om een retraitehuis te vinden dat nog een gaatje vrij had, want overal in het land waren de gebouwen lang van te voren volgeboekt.

De vrouwen van de werknemers waren veelal lid van de derde orde van Sint Franciscus, die de blijheid van de armoede hoog in het vaandel voerde en als een groepsfoto werd gemaakt van het gezelschap tijdens de 'derde-orde-dagen' voor de gebouwen van het

provinciaalaat, dan vormde de filantroop het zwaarwichtig middelpunt, breeduit gezeten vóór de H.H. Geestelijken en het bestuur, omdat hij de financiering van de dag in belangrijke mate had mogelijk gemaakt.

Dirk voelde het als een plicht om goede werken uit te voeren, want hij kon er de hemel mee verdienen.

'Maar,' zo hadden de wereldheren of paters gezegd, 'die goede werken moest hij doen in staat van genade en ter ere Gods.' Dirk was geschrokken toen hij had horen vertellen dat het voor een kameel gemakkelijker was om door het oog van een naald te kruipen dan voor een rijke om het rijk der hemelen binnen te gaan. Daarom nam hij ook nog de studiekosten van een aantal priesterstudenten voor zijn rekening. Het waren jongelui die de roeping tot het priesterschap in zich hadden voelen opkomen, maar niet beschikten over de middelen de studie daartoe te financieren. Dat was het gezelschap dat hem die middag een bezoek zou brengen. Hij had de studenten uitgenodigd voor een excursie naar zijn bedrijf, nu het nieuwe kantoorgebouw, dat in dezelfde stijl als zijn woning was gebouwd, kort geleden was klaargekomen en ingezegend. Een der kapelaans van de parochiekerk was inmiddels gearriveerd. Het was Tons aalmoezenier, die er voor had gezorgd, dat hij op Dirks kantoor werk had gekregen.

'Goeie... middag kapelaan.' riep Dirk, breeduit staande bij de balustrade langs de omloop boven de hal.

'Goeiemiddag, het is gelukkig droog gebleven hè. Komt U effe naar boven. Aaaaaannie, hang jij mijnheer kapelaans jas en hoed in de garderobe.'

De kapelaan lachte het meisje vriendelijk toe. 'Alsjeblieft Annie.' Hij wipte vervolgens kwiek de van een perzische loper voorziene statietrap op, waar Dirk hem zijn beringde handen toestak. 'Goeie... middag,' zei hij nogmaals, 'komt U even mee naar mijn kamer. Ik heb zin in een sigaar en ik denk dat ik U er ook wel een mag aanbieden, is 't niet?' Hij lachte breeduit.

Even later zakten de beide mannen achterover in de fauteuils die in Dreuns werkkamer stonden.

Dreun pakte uit een van de notehouten kasten een grote sigarenkist, gevuld met enorme sigaren, voorzien van goudkleurige sigarebandjes waarop het embleem van Dreuns Naamloze Venootschap, twee door elkaar gevlochten letters D.

Dirk Dreun hield de geestelijke zijn gouden sigareaansteker voor. Bij het strekken van de arm schoof de mouw van zijn lakens jasje iets naar achteren, waardoor de gouden machetknopen, voorzien van kleine briljantjes, opvielen.

Dirk Dreuns D.D. corona's waren beroemd bij ieder die hem kende. Het waren produkten, speciaal voor hem door een gerenommeerd sigarenfabrikant uit de beste tabakssoorten vervaardigd.

Het bleef even stil in het vertrek.

De beide rokers trokken bedachtzaam aan het kwaliteitsprodukt, stil genietend van het aroma, waarbij het vertrek zich langzaam vulde met de rook, die in kleding en gordijnen bleef hangen.

Het was de aalmoezenier die het zwijgen het eerst verbrak, terwijl hij voorzichtig de askegel in de van gouden versierselen voorziene

barnstenen asbak tipte, die op het rose marmeren tafelblad stond. 'Ik heb in stilte zitten genieten van dat schilderij daar. Het is werkelijk een prachtstuk, maar ik kan me niet herinneren dat ik het eerder gezien heb, want dan zou het mij zeker zijn opgevallen.'

'Dat klopt kapelaan, want ik heb het pas een week in huis. Het is een echte Renoir. Schitterend hè?'

'Op een veiling gekocht?'

Dreuns oogjes vernauwdde zich. Hij nam bedachtzaam de corona uit de mond, bestudeerde het beeldhouwde plafond om de rook vervolgens met een fijn gericht pluimpje in de richting van een engelfiguurtje te blazen. 'Nee... eh... dat... eh... niet... ik... eh... heb het overgenomen van een debiteur. De man was mij al heel lang geld schuldig. Ik stond op het punt een faillissement aan te vragen, toen ik de tip kreeg dat hij misschien bereid was... eh... nou ja, U begrijpt me wel... het is per slot van rekening ook niet alles om een gezin aan de rand van de afgrond te brengen enne... eh... bovendien... eh... in geval van faillissement... eh... daar is niemand mee gediend.'

'Ja, ja,' knikte de parochiegeestelijke.

'Nou even wat anders voor dat die studenten straks arriveren. Hebt U al gehoord hoe die jongen van Van Stigt het maakt mijnheer Dreun? Hij zou toch maandag j.l. bij U op kantoor begonnen zijn?'

'Ik geloof wel dat ik hem vanmorgen op kantoor gezien heb, daar heb ik niet zo op gelet, maar ik heb gehoord dat hij vorige week een gesprek heeft gehad met mijnheer Beckmann, de procuratiehouder en met de chef de bureau, Gerard Luijp.'

'Het is een pientere knaap, mijnheer Dreun. Hij heeft op school bij mijnheer Swieten zijn Mulo A en B behaald en als ik het goed begrepen heb, volgt hij nu de cursussen machineschrijven en stenografie.'

'Dat klopt. Beckmann heeft dat als voorwaarde gesteld om bij ons te mogen werken.'

'Jammer dat die jongen niet verder kon studeren,' zei de kapelaan, 'ik ken hem al geruime tijd van de verkennerij. Hij is werkelijk bijzonder actief, letterlijk en figuurlijk een verkenner eerste klas. Ik heb ook nog enkele malen met hem en zijn ouders over verdere studie gesproken, maar dat is niet gelukt. Vader is werkloos en hij vond dat het niet bij zijn stand behoorde dat de jongen verder studeerde.'

'Hij had toch naar het seminarie gekund?'

'Ja dat wel, daar heb ik enkele malen een balletje over opgegooid, maar daar is het helaas niet van gekomen. Je moet per slot van rekening de mensen ook mee hebben en tenslotte speelt daar het geld een belangrijke rol bij.'

'Daar was over te praten geweest kapelaan, dat weet U wel.'

'Maar U hebt al de studiekosten van een flink aantal priesterstudenten voor Uw rekening genomen. Ik ben de tel kwijt.'

'Twintig zijn het er eerwaarde, maar ik geloof dat de jongelui zijn gearriveerd. Kom, we gaan eens kijken.'

Even later daalde Dirk Dreun de trap af, de sigarenkist onder de arm meedragend. De geestelijke volgde op enkele treden afstand.

In de hal stond een groepje aspirant geestelijken, merendeels gekleed in zwart kostuum met collard. Enkele jongemannen droegen een bruine pij met een geknoopt koord, een van hen droeg een lange witte pij, terwijl het hoofd was getooid met een rode fez. Aan zijn kin waren de rudimentaire vormen van een sikje zichtbaar.

Dirk Dreun ging handenschuddend rond, daarbij zijn fameuze sigaren ronddelend.

'Wat?' riep hij bulderend van het lachen tegen een van de jongemannen. 'Waaaat? Rook jij niet? Hoe bestaat het, een toekomstig priester hoort toch een sigaar of sigaret te roken!'

'Sigaretten mogen wij niet roken mijnheer Dreun,' waagde een student op te merken, 'maar sigaren wel.'

'Je mag wel sigaretten roken,' mengde een met Limburgs accent sprekende jongeman zich in het gesprek, 'als ze maar in een bruin vloeitje zijn gerold heeft pater superieur mij gezegd.'

'Nou? En?' ging de gastheer verder tegen de niet-roker. 'Heb je het gehoord? Roken hoort er bij!' en hij duwde de jongeman die met zijn figuur geen raad wist, een sigaar in de mond. 'Dan proef je bij deze je eerste en... ha ha ha... het is nog een heel goede ook, zo een krijg je er niet iedere dag. Kom steek op.' Hij had zijn gouden aansteker al te voorschijn gehaald.

'Goed zo. Het is geen man die niet roken kan.'

Uiu: Ton Schreutelkamp, Een keurige burgerstraat; herinneringen aan een katholieke jeugd (Amsterdam 1990 Uitgeverij Wildeboer)